

Nieuwsbrief

jg. 6 - 2021 nr. 20

Beste Kastelvriend(in),

Voor U ligt onze nieuwe, goed gevulde Nieuwsbrief in een Corona-periode waarbij een beetje bij beetje het leven zich weer voor ons opent en waarin dus steeds weer iets meer mag. Ook excursies gaan weer tot de mogelijkheden behoren, wij hebben er alvast één voor U georganiseerd, deze gaat plaats vinden op zaterdag 23 oktober in de omgeving van Haarlem. Meer hierover kunt U vinden verderop in deze Nieuwsbrief.

Nieuws van de V.K.H.Z.

Kastelen en Historische buitenplaatsen

Als het goed is hebben onze 'Vrienden' in juni deel 15 ontvangen van onze Infomap met als inhoud:

- De Kastelen en Buitenplaatsen van Warmond: (deel 1) - Kasteel Oud Teylingen of Lockhorst I
- Het beleg van Het Binnenhof in 1479.

Ithakaprijs en Ithakastipendium 2021

Leuk nieuws is dat onze redacteur, de heer Robert Ligthelm, genomineerd is voor de Ithakaprijs 2021, met zijn boek 'De Buitenplaatsen van Kralingen van de 16e tot de 21e eeuw; Een verloren Arcadië?'.

De Ithakaprijs en stipendium worden geïnitieerd door de [sKBL](#).

De Ithakaprijs is bedoeld voor interdisciplinair (wetenschappelijk) onderzoek rond kastelen, historische buitenplaatsen en landgoederen. Ook journalistieke (media) producties die dit cultuurgroen erfgoed breed en positief onder de aandacht hebben gebracht van een breed Nederlands publiek komen in aanmerking.

Het stipendium is beschikbaar voor onderzoekers die op uiteenlopende studiegronden onderzoek willen verrichten naar KBL op voorwaarde dat het onderzoek gepubliceerd is of zal worden.

Aan de prijs en het stipendium zijn een geldbedrag van € 5.000,- gekoppeld. Er zijn dit jaar echter geen inzendingen voor een Ithakastipendium ontvangen.

De complete lijst van kanshebbers op de Ithakaprijs 2021

- Igor Wladimirof, Hollandse Datsja's. Hollandse en Utrechtse buitenplaatsen van Amsterdamse kooplieden op Rusland, circa 1600-1800, Kantoor Verschoor, Heemstede 2019
- Bert Paasman & Brand Overeem, Het land van de Jonker, Uitgeverij Fontein, Utrecht 2020
- Diana Spiekhout, Het middeleeuwse kastelenlandschap van het Oversticht. De ontwikkeling van bisschoppelijke burchten, adellijke huizen en versterkingen in relatie tot het landschap en de samenleving in Noordoost-Nederland tussen 1050 en 1450, Uitgeverij Matrijs, Groningen 2020
- Els van der Laan & Michiel Purmer, Landgoed De Braak, Uitgeverij Noordboek, Gorredijk 2020
- Rudolf Jan Wielinga & Wiebe Hoekstra, It Fryske Boerehiem, Uitgeverij Louise & Boerderijenstichting, Fryslân 2020
- Robert Ligthelm, De Kralingse Buitenplaatsen, Picture Publishers, Woudrichem 2020

De jury bestaat uit:

Paul Schnabel (voorzitter)
Yme Kuiper
Juliette Jonker-Duynstee
Marcel van Ool
René Dessing

De uitreiking voor dit jaar staat gepland op donderdag 14 oktober.

Excursie 23 oktober omgeving Haarlem

Na bijna twee jaar, dat het door de omstandigheden niet mogelijk was iets te organiseren, kunnen we door de veranderende regelgeving eindelijk weer iets op stapel zetten! Maar er bestaat altijd nog een mogelijkheid dat het door een verslechtering van de situatie, geannuleerd kan worden.

Onze Najaarsexcursie voert ons dit jaar naar de omgeving van Haarlem, alwaar U om 10.30 met een kopje koffie wordt ontvangen in het Huis Beeckestijn, aan de Rijksweg 134 te Velsen-Zuid.

Om 11.00 uur begint onze rondleiding door het huis en een gedeelte van de tuinen. Deze rondleiding duurt anderhalf uur.

Om 12.30 uur verplaatsen wij ons naar 'Het Kweekcafé' aan de Kleverlaan 9, in Haarlem en is gevestigd in de voormalige timmerwerkplaats en de kas in de Haarlemmer Kweektuin.

Na de lunch nemen we onder leiding van Jan Kamphuis een kijkje bij de ruïne van het Huis Ter Kleef.

ir. Jan Kamphuis (1956) studeerde architectuur en monumenten aan de TU Delft.

Samen met Taco Hermans richtte hij in 1985 het Bureau Hermans en Kamphuis op en was hieraan verbonden tot 1990. Daarna is hij eigenaar-directeur van Kamphuis, bureau voor bouwhistorie. Lid van de Nederlandse Kastelen Studiegroep en het internationale gezelschap van castellologen Château Gaillard. Redacteur van de Stichting Kastelenstudies Nederland. Hij publiceert regelmatig in binnen- en buitenlandse tijdschriften en bundels over kastelen en bouwhistorie. Jan Kamphuis is sinds 2001 werkzaam bij het Rijksvastgoedbedrijf als senior-adviseur.

Na Ter Kleef vervolgen wij onze excursie met een kopje koffie bij de Ruïne van Brederode.

Na de koffie nemen de heren Jan Kamphuis en Taco Hermans ons mee op rondleiding door de ruïne, met als thema: 'Nieuwe kijk op de ruïne van Brederode'

Taco Hermans geniet van zijn pensioen en houdt zich voornamelijk bezig met kastelenonderzoek en het publiceren van de kastelenbundels. Jan Kamphuis en Taco Hermans hebben eind jaren tachtig de ruïne onderzocht en daarna heel lang gewerkt aan het boek dat nu eindelijk klaar is, "Ruïne van Brederode Hollands kasteel met een bewogen leven", samen met de helaas overleden Co Allan, die het historisch onderzoek voor zijn rekening nam.

We sluiten rond 17.30 uur, onze dag, af met een hapje en een drankje.

Buitenplaats Beeckestijn

In 1631 wordt de hofstede omschreven als 'seeckere wooninge ende hoffsteede gelegen tot Velsen. Buitenplaats Beeckestijn is net als andere buitenhuizen in de omgeving gebouwd als zomerverblijf voor Amsterdamse regenten. Zij konden zo de drukte van de stad ontvluchten en in alle rust en ruimte genieten van het groen. Tot 2006 was in het hoofdgebouw Museum Beeckestijn gevestigd, maar in 2007 koopt Vereniging Hendrick de Keyser het huis en de bijgebouwen van de Gemeente Velsen. De tuinen, het park en de beide koetshuizen kwamen in bezit van de Vereniging Natuurmonumenten.

Huis ter Kleef

Huis ter Kleef werd gebouwd in 1250 en heette destijds 'Huis te Schoten'. Het kasteel was tijdens het Beleg van Haarlem in 1572 en 1573 het hoofdkwartier van de Spanjaarden. Om te voorkomen dat de Geuzen zich in het kasteel zouden vestigen werd Huis ter Kleef in 1573 opgeblazen. Na de grote stadsbrand van 1576 sloopten de Haarlemmers een deel van de ruïne om de bakstenen te gebruiken voor het herstel van de stad. De resten van het Huis ter Kleef zijn deels zichtbaar, een groot deel ligt nog onder de grond van het eiland waarop de ruïne staat.

Ruïne van Brederode

De ruïne van Brederode voelt voor "ons" een beetje als "thuiskomen". Tot 2014 had onze "voorloper" de KSHZ het beheer van de ruïne in zijn portefeuille. Het verliezen van de beheerstaken, hier op Brederode als wel op Teylingen, deed de KSHZ besluiten zichzelf op te heffen.

In de laatste jaren van het beheer van de KSHZ is er een aanvang genomen om de ruïne voor verval te behoeden door grootscheepse consolidatie werkzaamheden, die inmiddels zijn afgerond en gezorgd heeft dat de ruïne er weer even tegen kan.

In 2016 werd de ruïne door de Rijksgebouwendienst overgedragen aan de Nationale Monumenten organisatie.

Het kasteel is gesticht door Willem I van Brederode in de tweede helft van de 13de eeuw.

Let op!

Wij zullen niet naar een coronapaspoort of uitslag van een coronatest vragen maar de ethablisementen waar wij te gast zijn kunnen/zullen dit wellicht wel doen!

Konijn geportretteerd door Conrad Gessner in 1557 - Conrad Gessner

Oudste konijn van Nederland gevonden bij Huis ter Kleef in Haarlem

Bij de opgravingen van de slotgracht van Huis ter Kleef zijn de oudste konijnenbotjes van Nederland gevonden op de binnenplaats van Huis ter Kleef.

Konijnen zijn pas vanaf de dertiende eeuw in Nederland. Ze kwamen via kastelen en kloosters vanuit Spanje via Frankrijk naar Nederland toe. Ze werden gezien als exotisch. Hun vacht werd gebruikt om kleding te versieren en ze stonden op het menu. Ze hadden ook een rol bij de jacht. Waarschijnlijk zijn er ontsnapt en kwamen ze zo in de natuur terecht en leefden voort in het wild.

Door middel van koolstofdatering is vast te stellen dat het konijntje ophield te leven tussen 1166 en 1265.

De binnenplaats van het kasteel dateert uit de periode van 1250 tot 1350. Dan kun je de conclusie trekken dat het konijn tussen 1250 en 1265 geslacht is.

Huis ter Kleef is het enige kasteel van Haarlem. Bij het begin waren er een aantal losse torens voor ridders. Deze zijn in de loop van de tijd samen gekomen tot Huis ter Kleef. De resten van het kasteel zijn nog altijd te zien in de Haarlemmer Kweektuin in Haarlem Noord. Bij de opgravingen zijn er wel 650 kg aan dierlijke beenderen gevonden. Deze zijn allemaal onderzocht.

Bron: nhnieuws.nl ; 10 augustus 2021

Kasteel Duivenvoorde glorieert weer

In kasteel Duivenvoorde in Voorschoten zijn met steun van onder andere de Vereniging Rembrandt, de Bankgiroloterij, het Prins Bernardcultuurfonds en de Turing Foundation verschillende ruimtes herzien of geheel gerestaureerd. De porseleinzal, met acht eeuwen porselein is met achttiende-,

negentiende- en twintigste-eeuwse serviezen vanuit de verzamelingen van de familie uitgebreid.

In de grote achttiende-eeuwse Marotzaal is de vergulding van de consoletafels, spiegellijsten, schilderijlijsten en acanthusbladeren weer in ere hersteld. Bij een eerdere restauratie waren deze met een dikke laag bronsverf bedekt.

Er is nu ook een rondgang met audiotour beschikbaar met tekst, die in is ingesproken door nazaten van de families die het kasteel de laatste acht eeuwen hebben bewoond.

De familie van Wassenaer heeft het kasteel gedurende vijf eeuwen bewoond, vervolgens de familie Steengracht gedurende twee generaties en de laatste familie, die het kasteel bewoonde is de familie Schimmelpenninck van der Oye die pas in 2019 het kasteel hebben verlaten.

Bron: Monumentaal 28 juni 2021

Ruïne van Teylingen

Het terrein waarop de ruïne van Teylingen ligt gaat samen met het Westerbeekterrein ontwikkeld worden. Op het terrein staat ook een oude bollenschuur, die bewaard moet blijven. Er zijn 14 plannen binnen gekomen om het terrein te ontwikkelen tot een jaarronde attractie. Er is een variatie van museum met museumtuin tot wellnesscentrum, zwembad tot hotel met restaurant. Het wordt afwachten welk voorstel er gekozen gaat worden.

Bron: Leidsch Dagblad; 28 juni en 3 juli 2021

Nog meer nieuwe ontdekkingen op kasteelterrein Oud Haerlem

Het kasteel Oud Haerlem heeft maar ongeveer 100 jaar dienst gedaan voordat het in 1351 werd verwoest. Het is rond 1248 gebouwd, waarschijnlijk in opdracht van roomskoning Willem II. Hij vertrok in die tijd voor een langere periode naar Duitsland en wilde dat het gebied verdedigd kon worden door Simon van Haerlem, zijn vazal. Algemeen is aangenomen dat in 1250 alleen maar ronde kastelen werden gebouwd. Vierkante kastelen kwamen pas vanaf 1280 voor. Maar bij kasteel Oud Haerlem zijn nu al vierkante torens vastgesteld.

Naar aanleiding van uitgebreid veldonderzoek in 2020 is vastgesteld dat er in de grond op het kasteelterrein onder andere een nieuwe kasteelstructuur van 45 x 45 m, een grote schuur, een molen en verdedigingswerken zijn te vinden.

Bij elkaar is het totale kasteelterrein wel 90.000 m² groot. Het terrein is nu bijna helemaal onderzocht.

Er is een grote voorhof gevonden met woningen en stallen voor allerlei andere functies.

De structuren die vermoedelijk hoorden bij een torenmolen, die tevens dienst deed als verdedigingswerk, hebben een eerste vermelding in 1327.

De schuur van 20 x 30 m buiten de wallen was waarschijnlijk een zogenaamde 'tiende schuur', waar de belasting in de vorm van bijvoorbeeld graan werd opgeslagen.

In de wallen was een toren met een diameter van 18 m aanwezig met een binnentoren met een diameter van 10 m. Dit kan duiden op een verdedigbare poortconstructie, een barbacane. Onbekende kastelen van deze grootte worden bijna nooit meer gevonden in Nederland. Alles is nog in de grond aanwezig omdat er op het terrein nooit meer activiteit heeft plaatsgevonden.

Alle eindresultaten zijn [hier](#) terug te vinden en er is een [video](#) van 8 minuten te zien over het onderzoek.

Bron: [De erfgoedstem](#); 17 juni 2021

Kasteel keukenhof ontvangt compliment

Het compliment voor het monument van de maand gaat naar kasteel Keukenhof te Lisse. Kasteel en park zijn de afgelopen jaren gerestaureerd en toegankelijk gemaakt. Het werk is overigens nog niet klaar.

De laatste eigenaar, Jan Carel Elias, graaf van Lynden heeft in 2003 het hele landgoed nagelaten aan een stichting. Het doel van de stichting is om het kasteel en de rijksmonumenten terug te brengen in de staat van rond 1900. Ook de bloemententoonstelling 'De Keukenhof' valt hieronder.

Kasteel Keukenhof was oorspronkelijk een classicistisch landhuis. Het werd in opdracht van een commandeur van de VOC, Adriaen Block, in 1641 gebouwd in de Keukenduin. Het Keukenduin hoorde bij Slot Teylingen. Het duin leverde wild, kruiden en bessen aan de keuken van Slot Teylingen.

Rond 1860 is het woonhuis verbouwd tot een neogotisch kasteel met allerlei torens. Een van de latere eigenaren was Johan Steengracht van Oostkapelle (elders in deze nieuwsbrief ook te vinden als eigenaar van Duivenvoorde). Het interieur is in zijn geheel bewaard gebleven.

Het landgoed is vrij toegankelijk en omvat 15 rijksmonumenten, die allemaal goed bewaard zijn gebleven.

De tuinen zijn als landschapstuin in 1857 ontworpen door vader en zoon Zocher. De tuinen vormen nog altijd de basis van 'De Keukenhof'.

De fruitmuur dateert uit de 18e eeuw, is 3,5 m hoog en nog de oudste bestaande fruitmuur in Nederland. Hij is gericht op het zuiden, waardoor er een warm microklimaat kan ontstaan. Er groeiden abrikozen en vijgen tegenaan. Vanaf volgend jaar zal dat weer mogelijk zijn.

Door subsidies van de provincie zijn de bediendenopgang, de zolderverdieping, het park, het Zwitsers speelhuis en het goudleerbehang gerestaureerd in de porseleinkamer. In 2019 is er subsidie verstrekt voor de restauratie van de tuinmuur en de

kassen. Hieraan is gewerkt door twee restaurateurs in opleiding. Dit jaar volgen het koetshuis en het washuisje.

Het kasteel en landgoed is toegankelijk voor het publiek door middel van rondleidingen. In de tuinen zijn wandelroutes en aangelegde tuinen. Kasteel Keukenhof is onderdeel van de provinciale erfgoedlijn Landgoederenzone (hollandsbuiten.nl) .

Bron: [Erfgoedhuis Zuid-Holland](http://erfgoedhuis Zuid-Holland); 21 april 2021

Ruïne van Brederode krijgt geen burens

Rijksmonument de Ruïne van Brederode bij Santpoort-Zuid (Noord-Holland) krijgt geen burens. Dat heeft de Raad van State op woensdag 1 september geoordeeld in de zaak die vijftien bezwaarmakers, verenigd in de Brederode Coalitie, hadden aangespannen tegen de gemeente Velsen. Tegen de uitspraak van 's lands hoogste bestuursrechtcollege is geen beroep mogelijk.

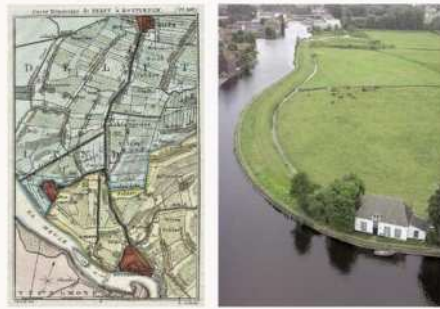
Velsen wilde drie, later twee, villa's laten bouwen tussen tennispark Brederode en de overblijfselen van het eeuwenoude kasteel. Onder andere de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, erfgoedvereniging Bond Heemschut, de Vereniging Behoud Landgoed Meer en Berg, de Stichting Monumenten Bezit, de Stichting Omgeving Ruïne van Brederode en enkele omwonenden hebben zich met succes hard gemaakt voor het schrappen van de plannen.

Zo vindt de Raad van State met de Brederode Coalitie, dat te weinig rekening is gehouden met het archeologische monument rondom het kasteel. Ook menen de rechters dat op oneigenlijke manier gebruik is gemaakt van een regeling van de provincie Noord-Holland om oude bedrijfspanden te vervangen door woningen.

Bron: [Monumentaal](http://monumentaal.nl) 1 september 2021

Nieuwe publicaties

Atlas van de trekvaarten in Zuid-Holland

Atlas van de trekvaarten in Zuid-Holland

Om hun economie te versterken en bereikbaarheid te vergroten investeerden steden als Leiden, Den Haag, Delft, Gouda, Rotterdam, Schiedam, Amsterdam en andere fors in de aanleg van kaarsrechte vaarten dwars door weilanden, sloten en wegen. Daarnaast werden wachthuisjes, herbergen en paardenstallen gebouwd. Verharde jaagpaden zijn er naast gelegd, waar trekpaarden over liepen, met rolpalen in de soms toch nog scherpe bochten om het touw langs te leiden en speciale bruggen waar dat touw niet in verstrikt kon raken. Tussen 1630 en 1840 stapten miljoenen reizigers aan boord van een trekschuit, die strak volgens een uurdienst voer. Nergens anders in Europa had je zulk gemakkelijk en goedkoop openbaar vervoer als in Nederland.

Wees gerust, ondanks de titel is dit geen atlas. Hier en daar staat een verhelderend kaartje, maar het boek puilt gelukkig uit van de oude prenten, schilderijen en tekeningen. Veel ervan zijn van buitenplaatsen langs de trekvaarten. Hier en daar zijn het jaagpad en een enkele jaagbrug nog intact.

Onze Facebookbeheerder, Marca Bultink heeft een belangrijke bijdrage aan aan dit boek geleverd. Ze schreef 5 hoofdstukken en was betrokken bij de eindredactie.

De uitgave is in samenwerking met Erfgoedhuis Zuid-Holland tot stand gekomen. Auteurs: Marloes Wellenberg en Ad van der Zee. Het boek bevat 192 pagina's en is te koop voor € 29,95 bij uitgeverij Thoth of in de boekhandel. ISBN 978 90 6868 817 7.

AGENDA

Expositie: Buitenplaatsen in Rijswijk

In Museum Rijswijk is vanaf 30 januari 2022 de uitgestelde tentoonstelling 'Buitenplaatsen in Rijswijk' te zien.

Deze tentoonstelling loopt tot en met 17 april.

Museum Rijswijk, Herenstraat 67, Rijswijk

Meer info: museumrijswijk.nl

Landgoed wandelen in Voorschoten

Het hele jaar door kun je een wandeling van 5 of 10 km maken langs een aantal buitenplaatsen in Voorschoten. De wandeling leidt onder andere langs de buitens Berbice en Berensteyn. De beschrijving van de wandeling kun je [hier](#) vinden:

Playmobiltentoonstelling 'Strijd om Holland'

Playmobiltentoonstelling over de Strijd om Holland.

Ga met mee de geschiedenis in. Van de totstandkoming van het Koninkrijk der Nederlanden terug de tijd in tot aan de Slag bij Vlaardingen in 1018. De hoogtepunten worden uitgebeeld door een paar duizend Playmobilfiguurtjes, -schepen en -gebouwen.

Ruïne van Brederode, Velserenderlaan 2, 2082 LA Santpoort-Zuid. [Meer info.](#)

De volgende Nieuwsbrief verschijnt rond februari.

Namens de VKHZ:

Kitty Jansen & Jurgen van der Kooij

Stichting Vrienden van de Hollandse en Zeeuwse Kastelen en Buitenplaatsen

Het bestuur:

Voorzitter:

drs. Victor Salman – vz@vkhz.nl

Secretaris:

drs. Leander Jansen – info@vkhz.nl

Penningmeester:

Willem Donselaar – pm@vkhz.nl

Vicevoorzitter / website:

Jurgen van der Kooij – webmaster@vkhz.nl

Redactieraad:

drs. Robert Ligthelm / **Alg. bestuurslid**

dr. ir. Taco Hermans -

drs. Hans Koot

Jurgen van der Kooij

Medewerkers:

Mathieu Fannee

Hans Brandhorst

drs. Coen Schimmelpenninck van der Oije

Excursie commissie:

Kees Braaksma – **Alg. bestuurslid**

Jurgen van der Kooij

Algemeen:

Medewerker Nieuwsbrief:

drs. Kitty Jansen

nieuwsbrief@vkhz.nl

Website :

www.kastelenhollandzeeland.nl

Web-archief :

www.vkhz.nl

Facebook:

facebook.com/vkhzn

Beheerder: Marca Bultink

Mail adres: info@vkhz.nl

IBAN-nummer: NL87 RABO 0310 8937 71

KvK-nummer: 66328810

RSIN-nummer: 856496881

Deze nieuwsbrief is [HIER](#) als PDF te downloaden!

